

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพิธีกรรม
เกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีน
กับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา
จังหวัดสงขลา

A Study on the Relationship of Belief and Ritual in Showing
Respect to Spirits of the Ancestors of PRC Chinese and
Chinese Thais in Songkhla Municipality Zone of
Songkhla Province

เรน จีหยวน (Mr. Ren Zhiyuan)*

ประมาณ เทพสงเคราะห์ (Praman Tepsongkroh)**

ปรีชา นุ่นสุข (Preecha Noonsuk)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนกับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต และการถ่ายภาพประกอบ แล้วนำเสนอผลการศึกษาดังวิธีพรรณนาวิเคราะห์ จากผลการศึกษาที่กล่าวนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการสืบทอดมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ยุคหินใหม่ ตลอดช่วงระยะเวลาแห่งพัฒนาการที่กล่าวนี้

*มหาบัณฑิต หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

**รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ได้มีการปรับเปลี่ยนทั้งความเชื่อและพิธีกรรมมาจนถึงปัจจุบัน โดยปรากฏลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ลักษณะมหัพภาค ลักษณะความมั่นคงและการปรับเปลี่ยน และลักษณะการสืบทอดและการแพร่กระจาย ส่วนการปฏิบัติพิธีกรรมสามารถจำแนกออกเป็น 2 โอกาส คือ โอกาสปกติกับโอกาสพิเศษ การจัดพิธีกรรมในโอกาสปกติเป็นเพียงการปฏิบัติการไหว้ธรรมดา โดยมีขั้นตอนการเตรียมสิ่งของต่างๆ และขั้นตอนการไหว้ไม่ซับซ้อนมากนัก การจัดพิธีกรรมในโอกาสปกติมักจะมีขึ้นทุกวันขึ้น 1 ค่ำกับวันขึ้น 15 ค่ำ ตามระบบจันทรคติของจีน ส่วนการจัดพิธีกรรมในโอกาสพิเศษ เป็นการจัดพิธีกรรมตามเทศกาลต่างๆ ของชาวจีน โดยมีการเตรียมสิ่งของประกอบพิธีกรรมต่างๆ มากกว่าในโอกาสปกติ และให้ความสำคัญมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคมของชาวจีนมาก ส่วนความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา เป็นระบบความเชื่อที่มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่อพยพมาจากประเทศจีน ระบบความเชื่อที่กล่าวนี้มีลักษณะสำคัญ คือ ลักษณะจุลภาค ลักษณะความมั่นคง และลักษณะการสืบทอดและการปรับเปลี่ยน การปฏิบัติพิธีกรรมสามารถจำแนกออกเป็น 2 ช่วงโอกาส ได้แก่ โอกาสปกติและโอกาสพิเศษ ในโอกาสปกติ เป็นการปฏิบัติการไหว้ในชีวิตประจำวัน โดยมีขั้นตอนการเตรียมสิ่งของต่างๆ และขั้นตอนการไหว้ พิธีกรรมนี้ไม่มีการกำหนดว่าจำเป็นต้องปฏิบัติทุกวันหรือในวันที่แน่นอน จึงไม่แตกต่างจากประเพณีปฏิบัติของชาวจีนในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมากนัก ส่วนการปฏิบัติพิธีกรรมในโอกาสพิเศษสามารถจำแนกตามสถานที่ในการจัดพิธีกรรมเป็น 2 แห่ง ได้แก่ การจัดพิธีกรรมที่บ้านกับการจัดพิธีกรรมที่สุสาน การจัดพิธีกรรมที่บ้านส่วนใหญ่จะจัดขึ้นในช่วงเทศกาลตรุษจีน โดยมีขั้นตอนการเตรียมสิ่งของต่างๆ และขั้นตอนการไหว้ที่ซับซ้อนประณีต และเคร่งครัดกว่าในโอกาสปกติ ในขณะที่การปฏิบัติพิธีกรรมที่สุสานจะมีการจัดพิธีกรรมเฉพาะในเทศกาลเซ็งเม้ง โดยมีการจัดวางสิ่งของเซ่นไหว้ต่างๆ ตามขั้นตอนการเตรียม และปฏิบัติตามขั้นตอนการไหว้ที่กำหนดไว้ ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษที่มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ได้ส่งผลกระทบอย่างสำคัญต่อจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

Abstract

This research study aimed to investigate the relationship of belief and ritual in showing respect to spirits of the ancestors of PRC Chinese and Chinese Thais in Songkhla municipality zone of Songkhla province. Data were collect through document analysis and fieldwork which included interviews, observations and photography. The result of the study was presented in descriptive analysis.

The study showed that the belief in showing respect to spirits of the ancestors of PRC Chinese was perpetuated to later generations from the Neolithic Period. Through this evolution the belief and ritual had gradually been adjusted until the present time. The belief had three characteristics: macro level status, stability and adjustment, and perpetuation and dissemination. Regarding the ritual, it could be observed on two occasions: ordinary occasion and special occasion. The ritual for ordinary occasion was a simple respect showing which consisted of preparation stage and respect showing stage. The practice was not complicated. It was observed on the first day and the fifteenth day of the waxing moon of the Chinese lunar calendar. The ritual for special occasion was organized during particular Chinese festivals. There were more things to prepare and it was regarded as more important. This affected their mind, economy and society. With regard to belief in showing respect to spirits of the ancestors of Chinese Thais in Songkhla municipality zone of Songkhla province, it was found that the belief was perpetuated from ancestors who immigrated from China. It had the following key characteristics: micro level status, stability, and perpetuation and adjustment. On the part of ritual, it was practiced on two occasions: ordinary occasion and special occasion. For ordinary occasion, it was a simple respect showing in daily life which consisted of preparation stage and respect showing stage. There was no rule stating if it had to be done

every day or on specific day. Thus it was not different from the practice in the People Republic of China. Regarding the ritual for special occasion, it was organized at two different places: home and cemetery. At home the ritual was observed on the Chinese New Year Day. The preparation of things and the respect showing were more complicated, more strict, and neater than usual. At the cemetery the ritual was on an annual family gathering for respect showing day called Cheng-Meng. Things being offered to the ancestors' spirits were placed at the tomb, and then the respect showing started step by step as set. The belief and the ritual in showing respect to spirits of the ancestors which had been practicing for centuries greatly affected their mind, economy, and the society of the Chinese Thais in Songkhla municipality zone of Songkhla province.

คำสำคัญ : ความเชื่อและพิธีกรรม, วิญญาณบรรพบุรุษ, ชาวจีน, ชาวไทยเชื้อสายจีน

คำนำ

การนับถือวิญญาณบรรพบุรุษเป็นความเชื่อและพิธีกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยเชื่อว่าเมื่อมนุษย์ตายแล้วจะไม่สูญ แต่จะมีดวงวิญญาณเหลืออยู่ ดวงวิญญาณนั้นจะออกจากร่างกาย แล้วท่องเที่ยวอยู่ คอยดูแลความสุขความทุกข์ของลูกหลาน บางคราวยังเชื่อต่อไปอีกว่าเมื่อถึงเวลาที่กำหนด ดวงวิญญาณนั้นจะกลับเข้าสู่ร่างเดิมแล้วกลับมาเกิดใหม่ ความเชื่อดังกล่าวนี้เป็นเหตุให้เกิดการเคารพบูชาดวงวิญญาณบรรพบุรุษ โดยเหตุผล 3 ประการ คือ ประการแรก การเคารพบูชาเพราะความภาคภูมิใจจากมรดกของบรรพบุรุษ ประการที่สอง การเคารพบูชาเพราะความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษ และประการที่สาม การเคารพบูชาเพราะความเกรงกลัวว่าดวงวิญญาณนั้นๆ จะมาทำร้ายแก่ลูกหลาน (พรวณี ฉัตรพลรักษ์. 2526)

ชาวจีนมีความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษหลายรูปแบบ ทุกรูปแบบมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่และแต่ละชนชาติหรือเผ่าพันธุ์โดยเฉพาะชาวกวางตุ้ง (Guangdong) ซึ่งมีลักษณะที่ผสมผสานและให้ความสำคัญกับความเชื่อนี้เป็นพิเศษ ชาวกวางตุ้งมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากประชากรในพื้นที่อื่นๆ เพราะกวางตุ้งเป็นมณฑลที่เจริญรุ่งเรืองมาตลอดเวลา ชาวต่างชาติที่มาทำมาหากินมีจำนวนมากและหลากหลาย ทำให้วัฒนธรรมหลายๆอย่างได้แสดงให้เห็นในทีเดียวกันและสามารถรวมหรือกลมเกลียวกันให้เป็นวัฒนธรรมในรูปแบบใหม่ คือ ความเชื่อการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษที่มีที่มาจากต่างพื้นที่บางส่วนกับความเชื่อที่มีลักษณะเฉพาะสำหรับชาวกวางตุ้งดั้งเดิมอีกส่วนหนึ่ง ส่วนการปฏิบัติพิธีกรรมได้สะท้อนให้เห็นว่า ชาวกวางตุ้งได้ให้ความสำคัญอย่างไรกับความเชื่อในการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ (หลิว จื้อเหวิน. 2547)

เมืองกวางโจว (Guangzhou) เป็นเมืองหนึ่งของมณฑลกวางตุ้ง มีลักษณะภูมิประเทศโดดเด่นพิเศษ คือ ตั้งอยู่ในบริเวณชายฝั่งทะเลทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน ส่งผลให้กลายเป็นเมืองท่าเรือขนาดใหญ่ที่สำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังได้รับการส่งเสริมการพัฒนาจากชาวจีนต่างถิ่นที่เข้ามาร่วมดำเนินชีวิต ประกอบอาชีพ และทำธุรกิจร่วมกัน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เมืองนี้มีโอกาสพัฒนาเข้าไปสู่การติดต่อหรือมีความสัมพันธ์กับภูมิภาคอื่นๆ ของโลกมากขึ้น (ยุวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง. 2543) โดยเฉพาะเมืองสงขลา จังหวัดสงขลาของประเทศไทย ซึ่งมีชาวจีนอพยพเข้ามาเป็นจำนวนมาก อันเนื่องมาจากเหตุผลสำคัญ คือ เมืองสงขลา มีลักษณะภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยต่อการเข้ามาติดต่อสัมพันธ์และตั้งหลักแหล่งทำมาหากิน เพราะเมืองสงขลาตั้งอยู่ระหว่างมหาสมุทรใหญ่ 2 มหาสมุทร คือ มหาสมุทรแปซิฟิกกับมหาสมุทรอินเดีย ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจึงมีนักเดินทางพ่อค้า และบุคคลอื่นๆ จากอินเดีย คาบสมุทราหรับ แผ่นดินใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ บริเวณหมู่เกาะ จีน และชาติอื่นๆ เดินทางเข้ามาติดต่ออาศัยพักพิง โดยเฉพาะในระหว่างการเดินทางจากจีนไปยังอินเดียหรือไปยังคาบสมุทราหรับ และจากอินเดียไปยังจีน จึงทำให้วัฒนธรรมของชาติทั้งสาม คือ จีน อินเดีย และอาหรับมีโอกาสมျแพร่เข้ามายังหัวเมืองสงขลา ทำให้หัวเมืองสงขลากลายเป็น

ศูนย์กลางทางการค้าและเป็นแหล่งที่วัฒนธรรมของชาติต่างๆ ผสมผสานกัน (สงบเมือง, 2523)

ในส่วนของชาวจีนที่ได้เดินทางเข้ามาพักพิงในเมืองสงลานั้น เมื่อเข้ามาแล้วได้นำเอาความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ ของตนมาผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย ทำให้เกิดรูปแบบของวัฒนธรรมผสมแบบไทย-จีนเกิดขึ้น ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่ารูปแบบของความเชื่อและพิธีกรรมดังกล่าวเป็นประเด็นที่น่าสนใจ จึงได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง “ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนกับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ พิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ และผลกระทบจากความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนกับชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา โดยผู้ศึกษาคาดหวังว่า ผลการศึกษาดังกล่าวจะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อ พิธีกรรม รวมทั้งผลกระทบทั้งที่เกิดจากความเชื่อและพิธีกรรมดังกล่าวมากยิ่งขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นสำรวจและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง** โดยการสำรวจและศึกษาจากแหล่งเอกสารต่างๆ เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการกำหนดแนวคิดในการศึกษาและเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า

2. **ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล** โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต และการถ่ายภาพประกอบ ตามขั้นตอนดังนี้

2.1 กำหนดผู้บอกข้อมูลในแหล่งข้อมูลหลักทั้งสองแหล่ง คือ แหล่งแรก ได้แก่ เมืองกวางโจว บริเวณมณฑลกวางตุ้ง ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณชายฝั่งทะเลด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และแหล่งที่สอง ได้แก่ บริเวณเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ประเทศไทย โดยกำหนดจำนวนผู้บอกข้อมูลแหล่งละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดพิธีกรรมและมีการนับถือความเชื่อที่กล่าวไว้ โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้บอกข้อมูลดังนี้ คือ ในกรณีของแหล่งแรก เป็นชาวจีนที่มีภูมิลำเนาอยู่ใน

เมืองกวางโจว มณฑลกวางตุ้ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และในกรณีของแหล่งที่สอง เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ซึ่งมีความรู้ ความเข้าใจ และเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ และการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษเสมอมา รวมทั้งสามารถพูดและฟังภาษาไทยหรือภาษาจีนได้เข้าใจ

2.2 สัมภาษณ์ผู้บอกข้อมูล โดยสัมภาษณ์ในขอบเขตเนื้อหาแล้วบันทึกข้อมูล โดยการจดบันทึก และการบันทึกเสียง

2.3 สังเกตการปฏิบัติพิธีกรรมตามขั้นตอนต่างๆ ที่สำคัญแล้วบันทึกเป็นรูปภาพ

2.4 รวบรวมภาพถ่ายที่มีอยู่ในแหล่งต่างๆ ตามที่มีผู้ถ่ายภาพเก็บไว้ รวมทั้งภาพที่ผู้ศึกษาได้รวบรวมไว้ในขณะที่กำลังปฏิบัติงานหรือศึกษาภาคสนาม

3. ขั้นตอนจัดทำกับข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

3.1 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการศึกษาภาคสนามมาถอดเทปบันทึกเสียง โดยสรุปสาระสำคัญ พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล และการจัดบันทึกตามประเด็นที่กำหนดในขอบเขตด้านเนื้อหา

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 3.1 มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ตามประเด็นที่กำหนดในขอบเขตด้านเนื้อหา

3.3 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และจากเอกสารมาเรียบเรียงเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนกับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

3.4 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และจากเอกสารมาศึกษาวิเคราะห์ ตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้

3.5 นำข้อมูลภาพที่ได้จากการเก็บรวบรวมและถ่ายเพิ่มเติมมาตรวจสอบเนื้อหาของภาพและความชัดเจนของภาพ เพื่อใช้เป็นภาพประกอบในรายงานการวิจัยนี้

3.6 ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูลทั้งหมด และจัดระบบเนื้อหาให้สอดคล้องกับขอบเขตด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้

4. ขึ้นเสนอผลการศึกษาค้นคว้า เสนอผลการศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีพรรณนา
วิเคราะห์(Descriptive Analysis)โดยมีภาพและสื่ออื่นๆ ประกอบ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือ
วิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนกับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา
จังหวัดสงขลา ปรากฏผลโดยสรุปดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษ
ของชาวจีน กับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของ
ชาวจีนกับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา มีลักษณะที่
สำคัญดังนี้ คือ ความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษเป็นความเชื่อที่
ชาวจีนมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับการ
นับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครสงขลา
จังหวัดสงขลาเป็นความเชื่อที่มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่อพยพมาจาก
ประเทศจีน เช่น บรรพบุรุษที่อพยพมาจากบริเวณ ไหหลำ และฮกเกี้ยน เป็นต้น
ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นในส่วนที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดหรือช่วงเวลาในการถือกำเนิดขึ้นมา
ของความเชื่อก็ล้วนแล้วแต่มาจากประเทศจีนทั้งสิ้น ส่วนลักษณะของความเชื่อ
และผู้ที่เกี่ยวข้องก็มีลักษณะเดียวกัน คือ ผู้ที่นับถือเป็นผู้ที่มีเชื้อสายจีน ในขณะที่
ลักษณะความมั่นคงและการปรับเปลี่ยนกับลักษณะการสืบทอดและการแพร่
กระจายของความเชื่อดังกล่าวในพื้นที่ศึกษาทั้งสองแห่งมีความแตกต่างกัน
เนื่องจากสภาพแวดล้อมของวิถีชีวิตและสังคมมีความแตกต่างกัน เช่น การเตรียม
น้ำดื่มและเครื่องดื่มต่างๆ สำหรับการประกอบพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน
ในเขตเทศบาลนครสงขลาจังหวัดสงขลาเมื่อก่อนต้องเตรียมเหล้าประเภทเหล้าชาวจีน
ซึ่งมีวิธีการกลั่นแบบสูตรจีน โดยใช้ข้าวเป็นองค์ประกอบส่วนใหญ่ แต่เนื่องจาก
ต้องมาอยู่ในสภาพวิถีชีวิตที่หาซื้อเหล้าชนิดนั้นได้ยาก จึงใช้เหล้าทั่วไปแทนการใช้
เหล้าชาวจีนจำนวน 1 จอก (นั่นวัน ลิ้ม. เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2550) ในทำนองเดียวกัน
เมื่อก่อนบรรพบุรุษจะนำศพไปฝังที่ฮวงซุ้ย แต่ปัจจุบันถ้าพวกตนเสียชีวิตก็จะนำไปเผา

อันเป็นการปฏิบัติตามจารีตประเพณีของศาสนาพุทธในวัฒนธรรมไทย (วัฒนธรรมเจ้าวัฒนา. เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2550) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและผลการศึกษาของนักวิชาการหลายท่าน (ชิน ลีซิง. 2548) ; (หลิว ลี. 2542)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีน กับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

ในส่วนของคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนกับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ได้ปรากฏให้เห็นว่ามีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน กล่าวโดยสรุปคือ ในขั้นตอนการเตรียมและช่วงเวลาในการจัดพิธีกรรมจะเหมือนกัน เพราะการปฏิบัติพิธีกรรมต้องดำเนินการตามประเพณีหรือวัฒนธรรมชาวจีนที่สืบทอดกันมาโดยตลอด และเป็นที่ยอมรับมานาน ส่วนสถานที่ในการจัดพิธีกรรมและประเภทสิ่งของที่ใช้ประกอบพิธีกรรมนั้น ทั้งสองประเด็นจะมีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ศึกษาทั้งสองแห่ง เพราะว่าสังคมและสภาพแวดล้อมของวิถีชีวิตชาวจีนกับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลาไม่เหมือนกัน เช่น สถานที่ในการจัดพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลาจะมีสองแห่ง คือ ในบริเวณบ้านกับสถานที่นอกบ้าน แต่ชาวจีนจะไม่มีการจัดพิธีกรรมดังกล่าวในบ้าน เพราะโดยทั่วไปบ้านของชาวจีนมักจะไม่ใหญ่โตมากพอที่จะจัดพิธีกรรมในบ้านได้ ส่วนสถานที่นอกบ้านจะมีอยู่ 2 แห่ง คือ สถานที่เก็บอัฐิกับสุสานสาธารณะ (Lin Dong. เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2551) แต่ชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลาจะมีเพียงสถานที่เดียว คือ สุสานเป็นสถานที่ฝังศพของบรรพบุรุษโดยเฉพาะ (นันทวัน ลิ้ม. เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2550) สำหรับในขั้นตอนการเตรียมพิธีกรรม ผู้ปฏิบัติพิธีกรรม และขั้นตอนการปฏิบัติพิธีกรรมในพื้นที่ศึกษาทั้งสองแห่งไม่มีความแตกต่างกัน เพราะเป็นวัฒนธรรมและประเพณีที่ชาวจีนปฏิบัติสืบทอดกันมาโดยตลอด และเป็นเรื่องที่ทำไม่ได้ไม่ยาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการบางท่าน (เหอะ ฉีกวง. 2531) และผลการวิจัยในช่วงเวลาที่ผ่านมา (ชลอ บุญช่วย. 2532)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบจากความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนกับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบจากความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนกับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลานั้น พอจะสรุปได้ว่า ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนกับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลาเป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกัน คือ ได้ส่งผลกระทบอย่างสำคัญต่อประชากรในพื้นที่ศึกษาทั้งสองแห่ง โดยได้ก่อให้เกิดสิ่งที่ดีงามและผลประโยชน์ในชุมชนในท้องถิ่นและประเทศชาติ โดยเฉพาะด้านจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม โดยแสดงให้เห็นว่าความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษเป็นเรื่องที่ดีสำหรับสังคม ไม่ว่าจะดำเนินอยู่ในท้องถิ่นใดก็เกิดผลดีตลอดเวลา ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับผลการวิจัยในช่วงที่ผ่านมา (ธีรพล สยามพันธ์, 2538) ; (จิรวรรณ บัวเขียน, 2538)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนกับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลาครั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวจีนกับชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา มีลักษณะที่สำคัญดังนี้ คือ ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือวิญญาณบรรพบุรุษของชาวไทยเชื้อสายจีน ในเขตเทศบาลนครสงขลาเป็นปรากฏการณ์ของวัฒนธรรมของชาวจีนซึ่งรับอิทธิพลมาจากประเทศจีน ต่อมาได้มีการแพร่กระจายโดยชาวจีนที่อพยพไปสู่พื้นที่ใหม่ในประเทศไทย แต่เนื่องจากชาวจีนที่อพยพไปนั้นต้องประสบกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของท้องถิ่นนั้น รวมทั้งระบบสังคมและระบบการปกครอง เป็นต้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงสาระบางประการของวัฒนธรรมของตน จนนำมาสู่การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมดั้งเดิมที่นำเข้ามา เพื่อที่จะดำเนินต่อไปได้ ดังนั้นความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ จึงมีลักษณะที่เป็นความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่มีเชื้อสายเดียวกัน และไม่มีความแตกต่างกันมากนัก

เอกสารอ้างอิง

- จิรวรรณ บัวเผียน. (2538). ความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับศาลพระภูมิของชาวบ้านอำเภอสนา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.
- ชลอ บุญช่วย. (2532). ความเชื่อที่ปรากฏในพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา : ไทยคดีศึกษา.
- ชื่น ลิ้ม. (2548). "ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวจีนโพ้นทะเล," ใน ชาวจีนโพ้นทะเล. ปักกิ่ง : สำนักพิมพ์ประชาชน.
- ธีรพล สยามพันธ์. (2538). ความเชื่อและพิธีกรรมในการทำนาของชาวบ้านตำบลควนมะพร้าว อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.
- นันทวัน ลิ้ม (ผู้ให้สัมภาษณ์), เรน จิ๋หยวน (Ren Zhiyuan) (ผู้สัมภาษณ์), ที่บ้านเลขที่ 36 / 8 ถนนนครใน ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2550.
- พรณี ขัตตพลรักษ์. (2526). "แนวความคิดดั้งเดิมของชาวจีน," ใน รวมบทความอารยธรรมตะวันออก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุวดี ตันสกุลรุ่งเรือง. (2543). จากอาส้าถึงหย้าอ้า ตำนานคนกวางตั้งกรุงสยาม. กรุงเทพฯ : ร้านนายอินทร์.
- วัฒนา เจ้าวัฒนา (ผู้ให้สัมภาษณ์), เรน จิ๋หยวน (Ren Zhiyuan) (ผู้สัมภาษณ์), ที่บ้านเลขที่ 128 ถนนนางงาม ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2550.
- สงบ ส่งเมือง. (2523). การพัฒนาหัวเมืองสงขลาในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2310-2444). สงขลา : โครงการบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- หลิว จื้อเหวิน. (2547). ประเพณีของชาวกวางตั้ง. กวางตั้ง : สำนักพิมพ์ประชาชนกวางตั้ง.

เหอฉะจี้กวง. (2531). "ประเพณีของชาวกวางตุ้ง," ใน สังคมศาสตร์กวางตุ้ง. กวางตุ้ง : สำนักพิมพ์ประชาชนกวางตุ้ง.

Lin Dong. Interviewed at Ying He Memorial Park, Tianhe District, Guangzhou City, Guangdong Province, China P.R. on April 4th, 2008.

Liu Li. (1999). "Ancestor worship: An archaeological investigation of ritual activities in Neolithic North China," In Journal of East Asian Archaeology, (p.123). Shang Hai : Jiao Tong University.

